

กฎหมายว่าด้วยมรดก

||ล=

การขึ้นคำร้องขอตั้งผู้จัดการ
มรดก

คำนำ

สมุดเล่มเล็กเรีอว กฎหมายว่าด้วยมรดก และการขึ้นคำร้องขอตั้งผู้จัดการมรดก ผู้จัดทำได้สร้างสมุดเล่มเล็กนี้ขึ้น เพื่อเป็นสื่อให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับกฎหมายมรดกและการตั้งผู้จัดการมรดก

สมุดเล่มเล็กนี้ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยมรดก การแบ่งทรัพย์สินมรดก ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก ตัวอย่างการแบ่งทรัพย์สินมรดก การตั้งผู้จัดการมรดก หน้าที่ของผู้จัดการมรดก เป็นต้น ซึ่งว่างต่อการศึกษา เนื่องมาจากสาขาที่เข้าใว้ว่างและมีตัวอย่างประกอบ

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า สมุดเล่มเล็กเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายมรดกและการจัดการมรดกนี้ไม่มากนักอนึ่ง หากมีข้อแนะนำหรือข้อผิดพลาดประการใด ผู้จัดทำขอน้อมรับไว้และขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

นางสาว สุริยดา บุลานาผา

ผู้จัดทำ

28 กุมภาพันธ์ 2567

สารบัญ

	หน้า
พรรค	1
หลักการแบ่งทรัพย์สินพรรค	1
การเป็นทนายทริเริมเมื่อมีสหภาพบุคคล	1
กรณีผู้ตายไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้	2
กรณีผู้ตายได้ทำพินัยกรรมไว้	7
การทำพินัยกรรม	7
แบบพินัยกรรม	9
การยื่นคำร้องขอไต่สวนตัวผู้จัดการพรรค	10
บทสรุปองค์การจัดการพรรค	13
อ้าวอว	14

1. มรดก

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1600 บัญญัติไว้ว่า "ทายาทสืบค้ำขบวนบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ กอปรมรดกของผู้ตาย ได้แก่ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่างๆ เว้นแต่ตามกฎหมายหรือว่าโดยสภาพแล้ว เป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยเฉพาะ"

2. หลักการแบ่งทรัพย์สินมรดก

1. ถ้าผู้ตายมีคู่สมรสและคู่สมรสยังมีชีวิตอยู่ให้แบ่งปັນสินสมรส= نصفสินสมรสก่อน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1625 ,1533
2. เมื่อแบ่งปັນสินสมรสแล้วเฉพาะส่วนของผู้ตายคือทรัพย์สินมรดกที่= ต่อบนำไปแบ่งปັນสินสมรส= นึ่งทาทาท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1626

3. การเป็นทายาทเริ่มเมื่อมีสภาพบุคคล

สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดและอยู่รอดเป็นทารกขึ้นสู่โลกเมื่อตายตาม ป.พ.พ.มาตรา 15

บุคคลธรรมดาจะเป็นทายาทได้ก็ต่อเมื่อมีสภาพบุคคลในเวลาที่เรามรดกถึงแก่ความตาย ให้อธิบายเด็กที่เกิดมารอดอยู่ภายใน 30 วัน นับแต่เวลาที่เรามรดกถึงแก่ความตายนั้นเป็นการตกในกรณีมารดาอยู่เป็นเวลาที่เรามรดกถึงแก่ความตายตาม ป.พ.พ.มาตรา 1604

นมาความว่า บุคคลธรรมดาจะมีสิทธิรับมรดกได้ต่อเมื่อมีสภาพบุคคลก่อนแต่การตกในกรณีมารดาก็สามารถมีสิทธิต่างๆได้ นากว่านางนหัวคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก เช่น นาง ก. เป็นบิดาของเด็กชาย ข. เมื่อนาง ก. ถึงแก่ความตาย ทรัพย์สินมรดกของนาง ก. จะตกทอดแก่เด็กชาย ข. แต่หากนาง ก. เสียชีวิตในขณะที่เด็กชาย ข. บุตรจูงอยู่ในครรภ์มารดาของนาง ก. เด็กชาย ข. จูงอยู่ในฐานะทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกอีกหรือไม่ ก็ต้องดูว่าเด็กชาย ข. เมื่อคลอดแล้วเกิดมารอดอยู่เป็นการทหรือไม่ ถ้ารอดอยู่เป็นการทเด็กชาย ข. ก็มีสิทธิได้รับมรดกตาม ป.พ.พ.มาตรา 1604 ประมวลมาตรา 15

4. กรณีผู้ตายไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้

เมื่อบุคคลใดถึงแก่ความตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้มรดกของบุคคลนั้นจะตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมแล้วคือบุตร

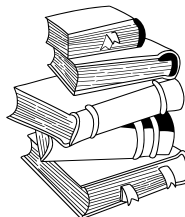
4.1 ทายาทโดยธรรมซึ่งมีสิทธิรับมรดกมี 6 ลำดับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1629 ดังนี้

- ⇒ 1. ผู้สืบสันดาน
- ⇒ 2. บิดามารดา
- ⇒ 3. พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน
- ⇒ 4. พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน
- ⇒ 5. ปู่ ย่า ตา ยาย
- ⇒ 6. ลุง ป้า น้า อา

แม้ผู้ตายมีทายาทโดยธรรมเหลืออยู่ 6 ลำดับดังกล่าว ก็ไม่ได้หมายความว่าทายาทโดยธรรมทั้ง 6 ลำดับจะได้รับมรดกเท่าๆกัน แต่กฎหมายกำหนดให้ทายาทโดยธรรมของบุตรที่อยู่ในลำดับต้นมีสิทธิได้รับมรดกก่อน ส่วนทายาทโดยธรรมในลำดับถัดไปไม่มีสิทธิได้รับมรดกของบุตรใดๆเลย อย่างไรก็ดี ตามรัฐธรรมนูญที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าทายาทโดยธรรมที่อยู่ในลำดับถัดลงไปมีสิทธิได้รับมรดกของบุตรคือผู้ตายคือผู้ตายมีทายาทโดยธรรมทั้งผู้สืบสันดาน (ลำดับที่ 1) และบิดามารดา (ลำดับที่ 2) กรณีเช่นนี้บิดามารดาของบุตรมีสิทธิรับมรดกเช่นเดียวกับผู้สืบสันดานของบุตรตาม ป.พ.พ. มาตรา 1630

กรณีทายาทโดยธรรมลำดับที่ (1) (3) (4) (6) ถึงแก่ความตายก่อนเจ้ามรดกผู้สืบสันดานของทายาทโดยธรรมดังกล่าวนั้นรับมรดกแทนที่ได้ตาม ป.พ.พ. 1639

4.2 คู่สมรสซึ่งมีสิทธิรับมรดก

คู่สมรสต้องมีชีวิตอยู่ และจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายมาจ ึงเป็นทายาทโดยธรรม ที่มีสิทธิรับมรดกของคู่สมรสที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นพิเศษ ึ่งมีสิทธิได้รับมรดกของคู่สมรสเสมอ ทั้งนี้ สิทธิที่จะได้รับส่วนแบ่งจากกองมรดกนั้นมากน้อยประการใด เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ถ้ำทายาทโดยธรรม ั่ว 6 ลำดับไม่มีชีวิตเหลืออยู่เลย คู่สมรสมีสิทธิได้รับมรดกทั่วหมด (ป.พ.พ. มาตรา 1629, 1635)

4.3 กรณีผู้ตายมีทายาทโดยธรรมลำดับเดียว (ป.พ.พ. มาตรา 1633)

ผู้ตายมีทายาทโดยธรรมในลำดับเดียวกันหลายคนทายาทโดยธรรมคนนั้นมสิทธิได้รับมรดกคนละเท่าๆกัน หากลำดับขี้นมีทายาทโดยธรรมคนเดียว ทายาทโดยธรรมคนนั้นมสิทธิได้รับมรดกทั่วหมด

ตัวอย่าง

นางแฉวงมีเงินมรดก 40,000 บาท มีลูก ป้า น้า ๑1 เป็นทายาทโดยธรรมซึ่งมีสิทธิคนละเท่าๆ กัน รับมรดก หากนางแฉวงถึงแก่ความตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ ลูก ป้า น้า ๑1 จะได้รับมรดกร้านวน 10,000 บาท คนละเท่าๆ กัน

4.4 กรณีผู้ตายมีทายาทโดยธรรมลำดับที่ 1 ผู้สืบสันดานหลายคน (ป.พ.พ. มาตรา 1634(1))

ในกรณีที่ผู้ตายมีผู้สืบสันดาน (ทายาทโดยธรรมลำดับที่ 1) หลายคนเช่นผู้ตายมีลูกและหลานทั้งลูกและหลานสาวเป็นผู้สืบสันดานของคู่ตายแต่กฎหมายกำหนดให้บุตรของคู่ตายเท่านั้นมสิทธิรับมรดกของคู่ตาย ส่วนหลานซึ่งเป็นผู้สืบสันดานด้วยแต่เป็นชั้นถัดลงไปจะได้รับมรดกได้ก็แต่โดยอาศัยสิทธิรับมรดกแทนที่

ตัวอย่าง

นาง ก. ผู้ตาย มีนางคำเป็นบุตร และมีนางขาวเป็นบุตรของนางคำเป็นหลานของคู่ตายมีมรดกเป็นเงิน 400,000 บาท นาง ก. ถึงแก่ความตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ มรดกทั่วหมดจะตกทอดแก่บุตร คือนางคำคนเดียว ไม่ตกทอดแก่นางขาว แต่หากก่อนที่นาง ก. จะเสียชีวิต นางคำบุตรได้ถึงแก่ความตายไปก่อนแล้ว เช่นนี้ ได้ขาวซึ่งเป็นหลานเข้ารับมรดกแทนที่ มีสิทธิรับมรดกทั่วหมดของนาง ก.

4.5 การแบ่งปันทรัพย์สินมรดก=ระหว่างทายาทโดยธรรมในลำดับต่างๆ และชั้น ต่างๆ(ป.พ.พ.มาตรา 1629 – 1631 และคู่สมรส (ป.พ.พ. มาตรา 1635 –1638)

ถึงที่ได้กล่าวไว้ในเรื่องลำดับทายาทโดยธรรมเบื้องต้นแล้วว่า ทรายใดที่ทายาท
โดยธรรมในลำดับต้นจะมีชีวิตอยู่หรือมีผู้เข้ารับมรดกแทนที่ทายาทโดยธรรมลำดับ
ถัดลงไปไม่มีสิทธิได้รับมรดกเลย

4.6 กรณีผู้ตายมีทายาทในลำดับต่างๆ

ตัวอย่าง

นาง ก. มีเงินอยู่ก่อนตายจำนวน 40,000 บาท นาง ก. มีบุตร 2 คน คือนาง
เขียวและนางขาว และจะมีบิดาและมารดาซึ่งยังมีชีวิตอยู่ 2 คน คือ นางสีและนางทม
นอกจากนี้นาง ก. ยังมีปู่ ย่า ตา ยาย และ ลุง ป้า น้า อา ซึ่งยังมีชีวิตอยู่ทุกคน

นางเขียว และนางขาว เป็นบุตร (ทายาทโดยธรรมลำดับที่ 1) จึงมีสิทธิได้รับมรดกก่อนแต่
อย่างใดก็ตาม นางสี และนางทม เป็นบิดามารดา (ทายาทโดยธรรมลำดับที่ 2) ก็ไม่มีสิทธิได้รับ
ส่วนแบ่งมรดกด้วยเพราะกฎหมายกำหนดให้ไม่มีสิทธิได้รับมรดกเหมือนเช่นว่าเป็นทายาทชั้น
บุตร ดังนั้น นางเขียว นางขาว นางสี และนางทม จึงมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งมรดกคนละ 10,000
บาท เท่าๆกัน

ส่วน ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ของผู้ตายที่มีชีวิตอยู่ทุกคน เป็นทายาท
ลำดับที่ 5 และลำดับที่ 6 ไม่มีสิทธิได้รับมรดกเลย

4.7 กรณีผู้ตายมีทั้งทายาทโดยธรรมและคู่สมรส

อย่างที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่าคู่สมรสมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งมรดกเสมอ ทั้งนี้ หักส่วนที่
จะได้รับมรดกเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1635 (1) (2) (3)

ถ้าทายาทโดยธรรมลำดับที่ 1 ยังมีชีวิตอยู่ หรือมีผู้รับมรดกแทนที่คู่สมรสมีสิทธิได้
รับส่วนแบ่งเหมือนเช่นว่าตนเป็นทายาทชั้นบุตร

ถ้าทายาทโดยธรรมลำดับที่ 2 มีชีวิตอยู่หรือทายาทโดยธรรมลำดับที่ 3 ยังมีชีวิตอยู่
หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ แล้วแต่กรณี คู่สมรสมีสิทธิได้รับมรดกกึ่งหนึ่ง

ถ้าทายาทโดยธรรมลำดับที่ 4 หรือ 6 มีชีวิตอยู่ หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ หรือทายาท
โดยธรรมลำดับที่ 5 ยังมีชีวิตอยู่ แล้วแต่กรณี คู่สมรสมีสิทธิได้รับมรดก 2 ใน 3 ส่วน

ตัวอย่างที่ 1 (ผู้ตายมีบุตรและภริยา)

นาง ก. มีเงินมรดกอยู่ก่อนตาย จำนวน 20,000 บาท มีคู่สมรส คือ นางสาว และสิบุตร 1 คน คือ นางดำ นาง ก. ตาย โดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ เงินมรดกจำนวน 20,000 บาท จะแบ่งปันกันตามกฎหมายมาจ ดังนี้

นางดำเป็นบุตร (ทายาทโดยธรรมลำดับที่ 1) สิทธิได้รับมรดก ส่วนของนางสาว สิทธิได้รับส่วนแบ่งที่เหลือหนึ่งว่าเป็นทายาทชั้นบุตร ป.พ.พ. มาตรา 1635 (1) ดังนั้น นางดำและนางสาวจึงได้รับมรดกคนละ 10,000 บาท เท่ากัน

ตัวอย่างที่ 2 (ผู้ตายมีบิดามารดาและภริยา)

นาง ก. มีเงินมรดกอยู่ก่อนตาย จำนวน 600,000 บาท มีนาง ข. และนาง ค. เป็นบิดามารดา และนาง ว. เป็นคู่สมรส นาง ก. ตาย โดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ เงินมรดกจำนวน 600,000 บาท จะแบ่งปันกันตามกฎหมายมาจ ดังนี้

นาง ข. และนาง ค. เป็นบิดามารดา (ถ้าโดยธรรมลำดับที่ 2) สิทธิได้รับมรดก ส่วนนาง ว. เป็นคู่สมรส สิทธิได้รับส่วนแบ่ง ป.พ.พ. มาตรา 1635 (2) ดังนั้น นาง ข. สิทธิได้รับเงินมรดก จำนวน 300,000 บาท ส่วนที่เหลืออีกส่วนหนึ่งจำนวน 300,000 บาท นาง ข. และนาง ค. ได้รับมรดกคนละ 150,000 บาทเท่ากัน

ตัวอย่างที่ 3 (ผู้ตายมีพี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกันและภริยา)

นาง ก. มีเงินมรดกอยู่ก่อนตาย จำนวน 900,000 บาท มีนาง ข. เป็นพี่ชายร่วมบิดา มีนางสาว ค. เป็นน้องสาวร่วมมารดา และนาง ว. เป็นคู่สมรส นาง ก. ตาย โดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ เงินมรดกจำนวน 900,000 บาท จะแบ่งกันตามกฎหมายมาจ ดังนี้

นาง ข. และนางสาว ค. เป็นพี่น้องร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน (ทายาทโดยธรรมลำดับที่ 4) สิทธิได้รับมรดก ส่วนนาง ว. เป็นคู่สมรสสิทธิได้รับ 2 ใน 3 ส่วน ป.พ.พ มาตรา 1635(3) ดังนั้น นาง ข. สิทธิได้รับมรดกจำนวน 600,000 บาท ส่วนที่เหลืออีก 1 ส่วนจำนวน 300,000 บาท นาง ข. และนาง ค. ได้รับมรดกคนละ 150,000 บาทเท่ากัน

4.8 ผู้tibทันดาน ทางาทโดยธรรมลำดับที่ 1 ในกรณีที่เป็นบุตร=มิตธิธิรับมรดก ได้ถือว่าเป็นบุตรในกรณีดังต่อไปนี้

บุตรที่ขอบด้วยกฎหมาย ได้แก่ บุตรที่เกิดจากบิดามารดาที่ได้จดทะเบียนสมรสกัน หากไม่จดทะเบียนสมรสกัน บุตรนั้นจะเป็นบุตรที่ขอบด้วยกฎหมายเฉพาะของมารดาเท่านั้น (ป.พ.พ. มาตรา 1546) แต่บุตรนั้นจะเป็นบุตรขอบด้วยกฎหมายได้หากนางขัว บิดามารดาจดทะเบียนสมรสกัน หรือบิดาได้จดทะเบียนรับรองบุตรว่าบุตรนั้นเป็นบุตรของตน หรือมีคำพิพากษาว่าบุตรนั้นเป็นบุตรของบิดา (ป.พ.พ. มาตรา 1547)

บุตรบุญธรรม ซึ่งผู้รับบุตรบุญธรรมได้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมโดยขอบด้วยกฎหมายแล้ว (ป.พ.พ. มาตรา 1598/27)

4.9 บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว

เช่น ชาย-หญิง ได้เสกกันและคลอดบุตร ต่อมาชายรับเด็กไปให้การเลี้ยงดู ให้การศึกษา ให้ใช้นามสกุล กรอกแบบเสกษาชเวิลได้ รวด.9 ว่าเป็นบุตรและเบิกเงินช่วยเหลือค่าเล่าเรียนบุตร เช่นนี้ ถือว่าเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ 1649/2500, คำพิพากษาฎีกาที่ 1896/2549)

4.10 ในกรณีที่สามีภริยาร่วมกัน หรือแยกกันอยู่โดยมิได้ข่าาจากกันตามกฎหมาย

กรณีเช่นนี้ ทั้งสามีและภริยามีความมิตธิธิได้รับมรดกซึ่งกันและกัน โดยกฎหมายถือว่าจิวเป็นสามีภริยากันอยู่นั้นเอง (ป.พ.พ. มาตรา 1628)

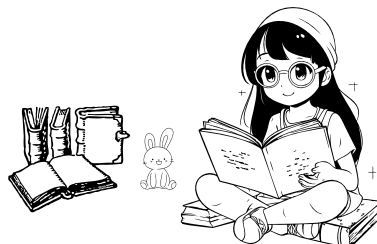
4.11 ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่มีมิตธิธิได้รับมรดกของบุตรบุญธรรม

แต่บุตรบุญธรรมมีมิตธิธิได้รับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม และมิตธิธิได้รับมรดกของบิดามารดาเดิมด้วย (ป.พ.พ. มาตรา 1598/29 ประกอบ มาตรา 1598/28)

ตัวอย่าง

นาง ก. จดทะเบียนกับนาย ข. เป็นบุตรบุญธรรมของนาง ต. ต่อมานาง ก. เสียชีวิตก่อนนาง ข. ตกทอดให้แก่นาง ข. แต่ถ้านาง ข. บุตรบุญธรรมตาย นาง ก. ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่มีมิตธิธิได้รับมรดกของนาง ข.

ถ้ากรณีที่นาง ข. มีบิดามารดาซึ่งจดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมาย ถ้าบิดามารดาของนาง ข. เสียชีวิตแล้ว นาง ข. มีมิตธิธิได้รับมรดกของบิดามารดาตนเอง และในกรณีที่นาง ข. เสียชีวิตก่อนนาง ข. บิดามารดาด้วยกันไม่มีมิตธิธิได้รับมรดกของนาง ข.

4.12 บุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิได้รับมรดกของคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม

เว้นแต่คู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรมจะได้อาศัยเป็นบิดาหรือมารดาเป็นบุตรบุญธรรมด้วย

4.13 ในกรณีที่ผู้ตายไม่มีทายาทโดยธรรมอยู่เลย

และผู้ที่อาจมีได้ทำพินัยกรรมไว้ กรณีเช่นนี้มรดกจะตกทอดแก่แผ่นดิน (ป.พ.พ.มาตรา 1753)

5. กรณีผู้ตายได้ทำพินัยกรรมไว้

กองมรดกจะตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมดังกล่าวมาแล้ว ในกรณีที่ผู้ตายมีได้ทำพินัยกรรมไว้แต่เมื่อเจ้ามรดกไม่ต้องการที่จะให้มรดกของตนตกทอดแก่ทายาทโดยธรรม ก็อาจจะทำพินัยกรรมกำหนดไว้เป็นคำพิพากษาในพินัยกรรมว่า เมื่อตนจะตายไปแล้วให้ทรัพย์สินของตนหรือสิทธิอย่างอื่นหรือเรื่องต่างๆ ตกทอดให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่น อาจมอบหมายเรื่องการจัดการศพให้แก่ผู้ใดเป็นผู้จัดการ หรืออาจระบุถึงศพหรืออวัยวะอื่น ๆ ของตนให้แก่โรงพยาบาล เป็นต้น (ป.พ.พ.มาตรา 1646, 1647)

กรณีได้ทำพินัยกรรมดังกล่าวไว้แล้ว ก็คงต้องเป็นไปตามเจตนาที่เจ้ามรดกได้แสดงไว้ ทั้งนี้ โดยไม่ถือว่าคำนี้ว่าผู้รับพินัยกรรมจะมีความเกี่ยวข้องกับโดยจะเป็นญาติกับผู้ตายหรือไม่ก็ตาม แต่พินัยกรรมที่ทำขึ้นนั้นจะต้องถูกต้องตามแบบที่กฎหมายบัญญัติไว้ อีกทั้งผู้ทำพินัยกรรมจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะทำพินัยกรรมด้วยตัวบุคคลที่รับเป็นผู้นับทรัพย์สินมรดกตามพินัยกรรมจะต้องไม่เป็นบุคคลที่กฎหมายห้ามไว้และโดยเจตนาอย่างชัดแจ้งความในพินัยกรรมจะต้องทำขึ้นให้แสดงผลใช้ได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ฉะนั้นแล้วพินัยกรรมที่ทำขึ้นก็จะเป็นอันเสร็จเปล่าใช้ไม่ได้ ทำให้ทรัพย์สินมรดกนั้นๆ ตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมคนอื่นได้

6. การทำพินัยกรรม

พินัยกรรม คือ คำพิพากษาสุดท้าย ซึ่งแสดงเจตนากำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินหรือกิจการต่างๆ ของผู้ทำพินัยกรรม เพื่อที่จะเกิดผลบังคับตามกฎหมายในเมื่อผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ความตาย โดยทำแบบใดแบบหนึ่งที่กฎหมายกำหนดไว้ (ป.พ.พ. มาตรา 1646 – 1648)

6.1 บุคคลซึ่งเป็นผู้ทำพินัยกรรมได้ คือ

- ⇒ 1. ต้องเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น
- ⇒ 2. ผู้เยาว์สามารถทำพินัยกรรมได้ หากผู้เยาว์นั้นมีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์
- ⇒ 3. คนวิกลจริต ซึ่งศาลยังไม่สั่งให้เป็นผู้ไร้ความสามารถ(คนบ้า) แต่พินัยกรรมจะใช้ไม่ได้ เมื่อพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นได้ทำพินัยกรรมในขณะที่บุคคลนั้นเป็นคนวิกลจริต

6.2 ความสามารถของผู้ทำผิด

พินิจกรรม=ผลบุญต่อเมื่อผู้ทำผิดได้ทำผิดแล้วเสร็จตามแบบที่กฎหมายกำหนดเพราะฉะนั้นจึงวัดดูความสามารถของผู้ทำผิดในเวลาที่ทำผิดกรรมเป็นหลัก ซึ่งในประมวล มาตรา 1654 วรรคหนึ่ง ที่ได้บัญญัติไว้ว่า “ความสามารถของผู้ทำผิดนั้น ให้พิจารณาแต่ในเวลาที่ทำผิดกรรมเท่านั้น”

บุคคลผู้ถูกจำกัดความสามารถในการทำผิดมีอยู่ 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

- ➡ 1) ผู้เยาว์ สำหรับผู้เยาว์ ตามมาตรา 25 ได้กำหนดให้ผู้เยาว์อาจทำผิดกรรมได้เมื่อมีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ ดังนั้นผิดกรรมที่ผู้เยาว์ซึ่งมีอายุยังไม่ครบ 15 ปีบริบูรณ์ได้ทำขึ้น จะต้องไม่เป็นโทษ ตามมาตรา 1703
- ➡ 2) คนไร้ความสามารถ สำหรับคนไร้ความสามารถ มาตรา 1704 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า “ผิดกรรมซึ่งบุคคลผู้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำขึ้นนั้น เป็นโทษ=”
- ➡ 3) คนวิกลจริต กรณีคนวิกลจริต ตามมาตรา 1704 วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า “ผิดกรรมซึ่งบุคคลผู้ถูกสั่งว่าเป็นคนวิกลจริตแต่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำขึ้นนั้นจะเป็นอันหักไป แต่ก็แต่เมื่อพิสูจน์ได้ว่าในเวลาที่ทำผิดกรรมนั้นผู้ทำผิดวิกลจริตอยู่”
- ➡ 4) คนเสมือนไร้ความสามารถ กรณีการทำผิดกรรมของคนเสมือนไร้ความสามารถนั้น ไม่สืบผลบัญญัติของกฎหมายจำกัดความสามารถของคนเสมือนไร้ความสามารถไว้ แลผิดกรรมเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวที่คนเสมือนไร้ความสามารถสามารถทำได้โดยไม่ถือว่าได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ ทั้งนี้เนื่องจากการผิดกรรมไม่ขึ้นนิติกรรมตามมาตรา 34 ดังนั้นคนเสมือนไร้ความสามารถย่อมทำผิดกรรมได้ด้วยตนเองโดยไม่ถือว่าได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์
- ➡ 5) สาวิจริตการทำผิดกรรมเกี่ยวกับสินไหมทดแทน สำหรับการทำผิดกรรมของสาวิจริต ตามมาตรา 1481 บัญญัติไว้ว่า “สาวิริตร้องจำไม่สืบอำนาจการทำผิดกรรมจากสินไหมทดแทนที่เกินกว่าที่ตนเองขอชดเชยให้แก่บุคคลใดได้” ซึ่งหมายความว่า สาวิเลจริตสามารถทำผิดกรรมได้เพียงใดเกินกว่าที่ตนเองในสินไหมทดแทนทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลใดละเมิดสิทธิทำผิดกรรมจากทรัพย์สินบุคคลอื่นได้ก็แต่เฉพาะทรัพย์สินที่เป็นของตนเองเท่านั้น

7. แบบพินิจกรรม

แบบขวงพินิจกรรมมี 5 แบบ คือ

- ➡ 1. พินิจกรรมแบบธรรมดา (ป.พ.พ. มาตรา 1656) คือ ถือว่าทำพินิจกรรมเป็นหนังสือ ลววัน เดือน ปี ต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนพร้อมกัน พยานจะพิมพ์ลายนิ้วมือไม่ได้
- ➡ 2. พินิจกรรมเชิงตนเองทั่วฉบับ (ป.พ.พ. มาตรา 1657) คือ ผู้ทำพินิจกรรมถือว่าเขียนข้อความในพินิจกรรมด้วยลายมือตนเอง พร้อมกับถือวลววัน เดือนปีและลายมือชื่อขวงตนในพินิจกรรม
- ➡ 3. พินิจกรรมทำเป็นเอกสารฝ่ายเดียว (ป.พ.พ. มาตรา 1658) คือ การไปแจ้งความประสงค์ที่สถานประมวลคำให้ลวไว้ในพินิจกรรมขวงตนต่อ ผู้อำนวยการเขตนรือนางอำเภอ ต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน
- ➡ 4. พินิจกรรมทำเป็นเอกสารลับ (ป.พ.พ. มาตรา 1660) คือ ผู้ทำพินิจกรรมถือว่าลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ(ถ้ามีพยานรับรองขวงอย่างน้อยสองคน)ในพินิจกรรม นำไปซ่อนปิดผนึกแล้วควลายมือชื่อคาบฉนวนนั้น แล้วนำไปแสดงต่อผู้อำนวยการเขตนรือนางอำเภอและพยานอีกขวงอย่างน้อยสองคน
- ➡ 5. พินิจกรรมทำด้วยวาจา (ป.พ.พ. มาตรา 1663) คือ กรณีที่มีเหตุการณพิเศษไม่สามารถทำพินิจกรรมแบบอื่นได้ เช่น ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย มีโรคระบาด หรือมีหตุกรรม โดยผู้ทำพินิจกรรมถือว่าแสดงความประสงค์ว่าทำพินิจกรรมต่อหน้าพยานสองคนพร้อมกัน ซึ่งอยู่ ณ ที่นั้น พยานสองคนนั้นถือว่าไปแสดงต่อต่อผู้อำนวยการเขตนรือนางอำเภอโดยไม่ชักช้าและแจ้งข้อความที่ผู้ทำพินิจกรรมได้ส่วไว้ด้วยวาจา ทั้งถือว่าแจ้งวันเดือนปี สถานที่ทำพินิจกรรมและพฤติการณพิเศษด้วย

พยานในพินิจกรรมจะถือว่า

- 1.บรรลุนิติภาวะแล้ว
- 2.ไม่ฉีกครฐนรือนศาลสั่งให้เป็นผู้หตุมนไร้ความสามารถ
- 3.ไม่ใช่ชนวก ไม่เป็นโบ้ ชาติไม่บอดทั่วทวงชั่ว

8. การยื่นคำร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก

ในปัจจุบันนี้ ปรากฏว่าเมื่อเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย แลจะมีทรัพย์สินจำนวนมากที่ตกทอดแก่ทายาท ไม่ว่าจะเป็นทายาทโดยธรรมหรือทายาทโดยพินัยกรรมก็ตาม บรรดาทรัพย์สินบางอย่างนั้นจำต้องมีการจดทะเบียนการได้มา ฉะนั้น สิทธิของผู้อยู่ได้มาจะมีการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนไม่ได้ ตัวอย่างเช่น เจ้ามรดกมีทรัพย์สิน ซึ่งมท=เบญ เป็นโฉนดที่ดิน หนึ่งสิ่หรือรับรองการทำประโยชน์ น.ส.3 ท=เบญนาอูร์ป็น ท=เบญนรณณธ์ ซึ่งทรัพย์สินบางอย่างเจ้าพนักงานจะไม่ดำเนินการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สินเหล่านั้นให้หากไม่มีการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งตั้งผู้จัดการมรดกเสียก่อน

อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถจดทะเบียนโอนทรัพย์สินมรดกได้โดยไม่จำเป็นต้องขอศาลมีคำสั่งตั้งผู้จัดการมรดกก่อน เช่น กรณีเกี่ยวกับการโอนมรดกตามประมวลกฎหมายที่ดินนั้น หากทายาทโดยธรรมทุกคนตกลงยินยอมกันได้ ก็สามารถดำเนินการได้

ส่วนในกรณีที่ทายาทไม่สามารถตกลงกันได้ หรือมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการหรือการโอนมรดกหรือในกรณีที่ทายาทไปร้องขอเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนแต่ปรากฏว่ามีเหตุขัดข้อง เปลี่ยนแปลงไม่ได้ก็จำต้องร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกก่อน จึงทำให้ราษฎรจำนวนมากได้มาขึ้นคำร้องขอความช่วยเหลือหรือต่ออำนาจงานอัยการสูงสุดโดยให้สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) หรือสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดหรือสาขา (กรณีในตำรวจจังหวัด) ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อกำหนดตั้งผู้จัดการมรดกเกี่ยวกับทรัพย์สินเหล่านั้น

8.1 ผู้จัดการมรดก

คือ บุคคลซึ่งศาลมีคำสั่งตั้งให้เป็นผู้จัดการมรดก เพื่อทำหน้าที่รวบรวม ทำบัญชี แลแบ่งเป็นทรัพย์สินซึ่งเป็นมรดกของ ผู้ตายให้ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกของผู้อย่าง การตั้งผู้จัดการมรดก

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1711 บัญญัติว่า ผู้จัดการมรดกนั้นรวมตลอดทั้งบุคคลที่ขึ้นโดยพินัยกรรมหรือโดยคำสั่งศาล

8.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ป.พ.พ.มาตรา 1713 ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสีย หรือพนักงานอัยการ จะร้องต่อศาลขอให้ตั้งผู้จัดการมรดกก็ได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อเจ้ามรดกตาย ทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมได้สูญหายไปหรืออยู่นอกราชอาณาจักรหรือเป็นผู้เยาว์

(2) เมื่อผู้จัดการมรดกหรือทายาทไม่สามารถ หรือไม่เต็มใจที่จะจัดการหรือมีเหตุขัดข้องในการจัดการหรือในการแบ่งปันมรดก

(3) เมื่อข้อหาชนพินัยกรรมซึ่งตั้งผู้จัดการมรดกไว้ ไม่แสดงผลบังคับได้ดังประสงค์ประการใด ๆ บ้างบาง

การตั้งผู้จัดการมรดกนั้น ถ้ามีข้อกำหนดพันธกรรม ก็ให้ศาลตั้งตามข้อกำหนดพันธกรรม และถ้าไม่มีข้อกำหนดพันธกรรม ก็ให้ศาลตั้งเพื่อประโยชน์แก่กองมรดกตามพฤติการณ์ และโดยคำนึงถึงเจตนาของเจ้ามรดกแล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร

8.3 คุณสมบัติของผู้จัดการมรดก

ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1718 บุคคลต่อไปนี้จะเป็นผู้จัดการมรดกไม่ได้

- (1) ผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ
- (2) บุคคลวิกลจริต หรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้ไร้ความสามารถ
- (3) บุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนล้มละลาย

8.4 เขตอำนาจขึ้น

(1) ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1599 เมื่อบุคคลใดตาย มรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่ทายาท ทายาทอาจเข้าไปซื้อสิทธิในมรดกได้แต่โดยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น

(2) ป.พ.พ.มาตรา 1602 เมื่อบุคคลใดตายเป็นอันตายแล้วความตายตามความในมาตรา 62 แห่งประมวลกฎหมายนี้ มรดกของบุคคลนั้นย่อมตกแก่ทายาท

กรณีแรก เป็นกรณีที่เจ้ามรดกได้ถึงแก่ความตายโดยธรรมชาติ คือ หัวใจหยุดเต้น และสมองไม่ทำงานตาม ป.พ.พ.มาตรา 15

กรณีที่ 2 เป็นกรณีที่บุคคลซึ่งถึงแก่ความตายโดยผลของกฎหมาย เป็นกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้บุคคลนั้นเป็นบุคคลตายตาม ป.พ.พ.มาตรา 62 เป็นผลให้บุคคลนั้นถึงแก่ความตายโดยผลของกฎหมาย จึงต้องขึ้นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก

8.5 อำนาจของพนักงานอัยการที่จะขึ้นคำร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก

ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1713 บัญญัติให้อ่านว่า โดยบัญญัติว่า “ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสีย หรือพนักงานอัยการ จะร้องต่อศาลขอให้ตั้งผู้จัดการมรดกก็ได้”

8.6 เขตอำนาจศาล

ในการขึ้นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งตั้งเป็นผู้จัดการมรดก ถือเป็นคดีไม่มีข้อพิพาทคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยหลัก คำร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก ต้องขึ้นต่อศาลที่เจ้ามรดกมีภูมิลำเนาในเขตศาลในขณะถึงแก่ความตาย แต่ในกรณีที่เจ้ามรดกไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ให้ขึ้นต่อศาลที่ผู้ตายมีทรัพย์สินมรดกตั้งอยู่ในเขตศาล

หมายเหตุ

1. ส่วนภูมิภาคติดต่อที่สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เจ้ามรดกมีภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้านชนาดถึงแก่ความตาย

2. กรุงเทพมหานคร ติดต่อที่สำนักงานอัยการในเขตอำนาจศาลที่เจ้ามรดกมีภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้านชนาดถึงแก่ความตาย

8.7 หน้าที่ของผู้จัดการมรดก

1. หน้าที่ผู้จัดการมรดกที่ศาลสั่ง เริ่มนับตั้งแต่วันที่ได้อำนาจหรือถือว่าได้อำนาจแล้ว (มาตรา 1716)

2. ผู้จัดการมรดกต้องลงมือจัดทำบัญชีทรัพย์สินมรดกภายใน 15 วัน นับแต่วันที่เริ่มหน้าที่ผู้จัดการมรดก (วันพ้องคำพิพากษาหรือถือว่าได้อำนาจแล้ว ศาลข้อ 1.) (มาตรา 1728)

3. ผู้จัดการมรดกต้องจัดทำบัญชีทรัพย์สินมรดกให้เสร็จภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่เริ่มทำหน้าที่ผู้จัดการมรดก คือวันที่พ้องถือว่าได้อำนาจแล้ว (มาตรา 1716) หากไม่เสร็จภายใน 1 เดือน ผู้จัดการมรดกต้องขอต่อศาลขออนุญาตขยายเวลาได้อีก แต่ต้องขอขยายก่อนสิ้นกำหนดเวลานั้น (มาตรา 1729)

4. บัญชีทรัพย์สินมรดกต้องมีจำนวน 2 คน และต้องเป็นทนายที่มีส่วนได้เสียในกองมรดก (มาตรา 1729 วรรคสอง)

8.8 ข้อควรระวังในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดการมรดก

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดการมรดกนั้น ผู้จัดการมรดกต้องระมัดระวังว่าการแทนที่ทายาทผู้มีสิทธิได้รับมรดกในกรณีเจ้ามรดกไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ หรือจัดการแทนผู้รับพินัยกรรม ในกรณีที่มีการทำพินัยกรรม มิใช่กระทำเพื่อตัวผู้จัดการมรดกเอง ผู้ที่จะเป็นผู้จัดการมรดกได้ จึงต้องเป็นผู้ที่เที่ยงตรงและมีความซื่อสัตย์สุจริต เพราะถ้าทำไปเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว เช่น เบียดบังทรัพย์สินมรดกเป็นของตนเองแล้วก็จะเป็นการกระทำผิดอาญาข้อหาฉกฉกทรัพย์สินมรดกซึ่งมิใช่ภัยถึงขั้นติดคุกได้

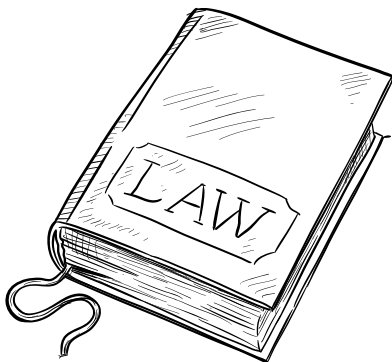
กรณีพนักงานอัยการได้ดำเนินการยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งผู้จัดการมรดก ซึ่งเป็นการดำเนินงานคุ้มครองสิทธิ เมื่อศาลมีคำพิพากษาสั่งผู้จัดการมรดกแล้ว หากมีปัญหาในการจัดการมรดก ผู้จัดการมรดกสามารถขอรับคำปรึกษาจากพนักงานอัยการได้ เพราะเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการที่ต่อจากนั้นจะนำช่วยเหลือผู้ที่มีความรู้ด้านกฎหมายมาอยู่แล้ว

9. บทสรุปย่อการจัดการมรดก

ในการที่เจ้าขอทรัพย์สินจะจัดแบ่งหรือยกทรัพย์สินของตนให้แก่บุคคลใดหรือทายาทคนใดขอตนว่าจะจัดแบ่งกันอย่างไรนั้น กฎหมายไม่ได้บัญญัติบังคับไว้ ถือเป็นอำนาจอิสระของเจ้าขอทรัพย์สินที่จะแบ่งหรือยกให้ตามความพึงพอใจ หรือตามเจตนาขอเจ้าขอทรัพย์สินนั้นเอง หากแต่การให้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่โดยประสงค์ที่จะมีผลเฉพาะที่ตนยังมีชีวิตอยู่ ย่อมสามารถทำได้ในรูปแบบนิติกรรมกรณให้ ส่วนการให้ที่เจ้าขอทรัพย์สินประสงค์ที่จะให้มีผลภายหลังที่ตนตายไปแล้ว อันเป็นการกำหนดการเผื่อทายาทในเรื่องทรัพย์สินของตนเองหรือในการต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดเป็นผลบังคับได้ตามกฎหมายเมื่อตนตายนั่นเอง ย่อมสามารถทำได้โดยการทำพินัยกรรมแบบต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด ดังที่กล่าวมาแล้ว

แต่อย่างไรก็ตาม หากว่าทรัพย์สินนั้นไม่มีการทำพินัยกรรมไว้ เมื่อเจ้าขอทรัพย์สินเหล่านั้นได้ถึงแก่ความตาย ย่อมถือว่าทรัพย์สินทุกชนิดของผู้นั้นตกทอดทั่วสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่างๆ เป็นกองมรดกของผู้นั้นที่จะตกทอดแก่บรรดาทายาทโดยธรรมคือ ทายาทที่มีสิทธิตามกฎหมายนั้นเอง ซึ่งกรณีเช่นนี้กฎหมายจะเข้าไปกำหนดสิทธิรับมรดกของบรรดาทายาทโดยธรรมมีสิทธิรับมรดกกันอย่างไร โดยกำหนดให้ทายาทลำดับใดมีสิทธิรับมรดกก่อนแล้ว และสิทธิรับมรดกเป็นจำนวนมากน้อยเพียงใด ซึ่งได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว แต่ทั้งนี้ก็ไม่ห้ามว่าทายาททุกคนได้ยินยอมพร้อมใจประชุมตกลงกันให้มีการจัดการแบ่งทรัพย์สินมรดกในระหว่างบรรดาทายาทกันนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดเป็นต้น

อ้างอิง

หนังสือคู่มือการจัดการมรดกทำนรับประชาชน

